

Accions sense vot en l'empresa familiar

LAURA BALAGUÉ LÓPEZ
Universitat de Lleida

Data recepció: 5/11/13
Data acceptació: 14/12/15

RESUM

L'article 98 del Reial decret Legislatiu 1/2010, de la Llei de Societats de Capital (TRLSC), brinda a les societats anònimes la possibilitat de créixer a partir d'un nou mecanisme de finançament, les accions sense vot. Aquesta classe d'accions va ser introduïda de la mà del sistema anglosaxó en ple s. XIX, amb la vocació d'aportar finançament extern a les societats mercantils, sense afectar-ne el control. Aquest mecanisme, d'escàs ús en general, no ha passat desapercbut per a l'empresa familiar. L'objectiu d'aquest article, és analitzar i determinar el grau d'utilitat i servei que suposen les accions sense vot per a l'empresa familiar, com a eina per facilitar el seu finançament i alhora creixement.

Classificació JEL: G32; M10.

PARAULES CLAU

Accions sense vot, Empresa familiar, Societat anònima, Finançament.

ABSTRACT

Article 98 of the Royal Legislative Decree 1/2010, of the Spanish Corporation Law, provides public limited companies with the possibility of growing through a new funding mechanism, non-voting shares. These shares were introduced from the Anglo-Saxon system back in

the 19th century, with the aim of providing corporations with external funding, without affecting their control. This mechanism, generally of little use, has not gone unnoticed by the family business. The aim of this article is to analyse and determine the degree of usefulness and service that non-voting shares represent to the family business, as a tool to aid their funding and, in turn, their growth.

Classification JEL: G32; M10.

KEYWORDS

Non-voting shares, Family business, Public limited company, Funding.

1. Les accions sense vot en l'empresa familiar

Les empreses familiars constitueixen la base del sistema productiu i econòmic espanyol, alhora que són un element clau pel que fa a la creació d'ocupació i riquesa del nostre país. Tal afirmació ve reforçada d'una sèrie de dades i estudis que així ho demostren, els quals provenen del IEF¹ (Institut d'Empresa Familiar).

Per empresa familiar podem entendre aquella en la qual el seu poder és ostentat totalment per una família, que alhora posseeix la majoria del capital, i en la qual els seus membres formen part de la direcció de l'empresa i adopten les decisions més importants que concerneixin l'empresa². Algunes de les empreses familiars més destacades al nostre país han arribat a convertir-se en prestigioses firmes, en aquest cas del sector tèxtil, com són Loewe, Inditex i Pronovias.

Tenint en compte aquestes notes, podem entendre que el bàsic per assegurar la continuació de l'empresa familiar és que el seu control segueixi ostentant-lo el grup familiar. Aquesta particularitat justifica que siguin escassos els mecanismes de finançament als quals pot recórrer aquesta tipologia d'empreses.

1. <http://www.iefamiliar.com/web/en/>

2. CALAVIA MOLINERO, J. M. "Societat *Holding* familiar: protocolo familiar y estatutos sociales", Barcelona, Mazars & Asociados Abogados y Asesores Fiscales, juny de 2006, p. 1. Disponible a http://www.mazars.es/pdf/73_empresa%20FAMILIAR.JUNY%202006.doc.

En aquest sentit, el dret anglosaxó va crear, el s. XIX, una classe d'accions que es caracteritza per integrar el soci en l'estructura societària a través de la seva participació en el capital social de la societat (fins aquí com les accions ordinàries) i per privar el soci del dret de vot. Aquesta privació suposa la nota definitòria d'aquesta classe d'accions, coneguda com a accions sense vot (*non-voting shares*).

La creació d'aquesta particular classe d'accions, es deu a la lluita contra dos problemes societaris. El primer, relacionat amb l'absentisme dels accionistes i el segon, amb la necessitat de la societat d'obtenir fons sense posar-ne en risc el control polític. De manera, que pel que fa al primer problema, la solució aportada de les accions sense vot es traduïa en el fet que per evitar l'absentisme, podria funcionar la tàctica de preveure accions ja desproveïdes del dret de vot, ja que eren elevats els casos en què molts dels socis no estaven interessats en la gestió dels assumptes socials de l'empresa.

En aquesta línia el professor Gallizo Larraz,³ afirma que “des d'un punt de vista social, una de les finalitats que pretén cobrir la regulació de les accions sense vot és intentar pal·liar l'absentisme dels accionistes, circumstància bastant negativa pel normal funcionament de les societats, diferenciant així una realitat no expressada en la Llei,⁴ com és la distinció entre Capital-control i Capital-Estalvi; el primer d'ells, més interessat a obtenir resultats dirigits cap a l'autofinançament de l'empresa, i el segon, orientat senzillament, a obtenir uns alts dividendes suficients per fer atractiva la inversió de l'accionista”.

Pel que fa al segon dels problemes, les accions sense vot permeten que la societat obtingui fons propis en forma de capital sense que els inversors prenguin part en les seves decisions. Els inversors o accionistes sense vot poden ser tercers aliens a la família però també familiars que, encara que no ostentin cap lloc de treball en l'empresa, a través de les accions sense vot, puguin gaudir dels beneficis obtinguts per aquesta sense interferir en el seu desenvolupament.

D'aquesta manera, la família o grup familiar que estigui al control d'una empresa familiar finançada a través d'accions sense vot, mai no veurà perillar la seva posició dominant, ja que els accionistes no interferiran en els assumptes socials. A més, a part de no veure's alterat el control de la societat, hem de tenir en compte un aspecte molt important i és que la societat podrà comptar amb fons per poder seguir desenvolupant les seves activitats

3. GALLIZO LARRAZ, J. L. “Rentabilidad de las acciones sin voto”, *Técnica contable*, n. 552, desembre 1994, p. 780 iss.

4. La referència era al Reial Decret Legislatiu 1564/1989, de 22 de desembre, pel qual s'aprova el TRLSA.

i així continuar creixent. És per aquests motius que apreciem favorablement la viabilitat de finançar, a partir d'accions sense vot, les empreses familiars.

No obstant això, hem de tenir en compte que les empreses familiars poden adoptar diferents tipus societaris, com són la societat de responsabilitat limitada (S.L.) i la societat anònima (S.A.). D'aquests tipus, només la societat anònima resulta factible per emetre accions sense vot, i és que aquesta està dotada d'un factor que la converteix en especialment atractiva, ja que les seves accions tenen caràcter negociable. Aquesta circumstància permet que la societat anònima pugui accedir als mercats secundaris de valors. A més, cal destacar que, en ser la societat anònima la que es dirigeix a un públic més ampli d'inversors i la que al seu torn gestiona més capital, és el tipus societari que resulta més idoni per al desenvolupament de les accions sense vot.

2. Marc jurídic de les accions sense vot

2.1. Dret espanyol

El primer antecedent relatiu a les accions sense vot el trobem en la Llei de Societats Anònimes de 17 de juliol de 1951 (LSA⁵). Aquesta neix amb l'entusiasme i el propòsit de completar tots els buits que caracteritzaven la regulació de la societat anònima, la qual estava concebuda per aquesta llei com l'eina més important de l'economia industrial moderna, fet que justificava la necessitat de donar regulació a tal societat.

La LSA, preveu que les societats anònimes puguin crear diferents classes i sèries d'accions, destacant en particular les ordinàries i les privilegiades. Per crear aquestes classes d'accions, la Llei exigeix en el seu precepte 38 que es respectin les regles de la modificació dels Estatuts socials, i que en cap cas s'arribi a vulnerar el principi de proporcionalitat entre el capital de l'acció i el dret de vot. Respecte a les accions sense vot, no trobem en aquesta llei precepte que les nomeni però les podem intuir, ja que les situaríem en el grup de les privilegiades. A més, el fet de no disposar del vot no suposa cap violació del principi de proporcionalitat, ja que tal manca es compensa amb una sèrie de privilegis, no aptes per a les accions ordinàries (d'aquí les anteriors com a privilegiades).

5. DE MONTELLÀ, R. GAI, "Tratado práctico de la sociedad anónima", Costa Llibreter, 1952.

2.1.1. La Llei de Societats de Capital (TRLSC)

La Llei de Societats de Capital, és el resultat de la unió de diferents regulacions disperses sobre les societats mercantils. En la seva exposició de motius, ja es posa de manifest que la raó de la Llei és regular, ordenar i harmonitzar la pluralitat de legislació existent sobre aquest tema amb la finalitat d'evitar possibles contradiccions originades per la disparitat que presentava la legislació.⁶

Ja és en aquesta Llei on es dona el primer tractament formal a les accions sense vot. Aquestes estan situades en el Títol IV de les "participacions socials i accions", Capítol II, Secció segona, relacionada amb les participacions socials i les accions sense vot, en els arts. 98-103 de la mateixa llei.

Tenint en compte les notes que assenyalava la Llei, referents a les accions sense vot, podem afirmar que aquestes són títols que pot emetre una societat anònima, caracteritzats per privar del dret de vot als seus titulars. Aquesta privació, al seu torn, comporta certs avantatges o privilegis de caràcter patrimonial, els quals seran objecte de desenvolupament més endavant.

2.2. Dret comunitari

La Unió Europea està immersa en un continu procés d'harmonització, que afecta la majoria de les legislacions dels seus Estats Membres. En particular, la matèria mercantil està sent harmonitzada sota les directrius que marca la Comissió Europea.⁷ Aquesta és una de les principals institucions de la UE i s'ocupa de representar i defensar els interessos comunitaris. A més, també li correspon l'elaboració de propostes legislatives i polítiques.

En relació a la normativa comunitària, destaquem la Directiva 2007/36/CE del Parlament Europeu i del Consell d'onze de juliol de 2007 relativa a l'exercici de determinats drets dels accionistes de societats cotitzades. Aquesta eina jurídica, proposa una sèrie de regulacions orientades a la protecció dels inversors i a fomentar el dret de vot que aquests tenen assignat. De la mateixa manera, proposa alhora traslladar aquesta protecció als titulars d'accions sense vot, encara que no podem observar en la Directiva que es reguli àmpliament aquesta classe d'acció, ja que el que fa la UE és sim-

6. Exposició de motius del Reial Decret Legislatiu 1/2010, de 2 de juliol, pel qual s'aprova el TRLSC.

7. A "COMISSIÓ EUROPEA" http://ec.europa.eu/index_es.htm (3/6/2013).

plement traslladar la regulació pertanyent a una sèrie d'aspectes de les accions ordinàries a les accions sense vot.

Per contra, sí que hem de tenir en compte que la Directiva assenyalada és la que més ha incidit en la regulació de les accions sense vot, les quals van ser esmentades ja en la Cinquena Directiva de la Comissió Europea, de 9 d'octubre de 1972, relativa a l'estructura de les societats anònimes i les obligacions dels seus òrgans.

2.3. Dret comparat

2.3.1. Dret anglosaxó

En el dret de societats anglosaxó, el primer acte referent a la regulació de les accions sense vot se situa en l'anomenat Llibre Verd, el qual enuncitava que la pràctica d'emetre accions desproveïdes del dret de vot, facultava els accionistes per mantenir un control absolut de la societat. Aquest sistema, també contemplava les accions ordinàries (*equity shares*) i les privilegiades (*preferred shares*), i és en ambdues categories on podem situar les accions sense vot, més conegudes com a *non-voting shares*. A més, hem de tenir en compte que en aquest sistema, el dret de vot no és considerat com un dret essencial de l'accionista.

Actualment, el nombre de societats que emet accions sense vot, ha descendit notablement per dos motius: el primer, pel recel que generen aquest tipus d'accions en el camp de la contractació borsària i el segon, pel canvi de la concepció britànica pel que fa al dret de vot, ja que aquest està assumint un paper més important, és a dir, es considera un dret essencial a l'estatut jurídic de tot inversor.

Centrant-nos més als Estats Units, la majoria dels seus Estats han acceptat generosament les accions sense vot, encara que, per contra, estats com Nebraska i Mississippí, n'han prohibit totalment l'emissió. També succeeix el mateix en l'àmbit de la borsa, àmbit en el qual impera el recel cap a aquesta classe d'accions.

2.3.2. Dret alemany

Pel que respecta a la regulació de les accions sense vot en el sistema jurídic alemany, la veritat és que aquestes ja es van preveure en la Llei de societats per accions (LSA) de 1965, any en el qual es va ordenar i unificar tota la matèria societària. Tal classe d'accions ja es contemplava en la citada

Llei com una classe d'acció privilegiada, ja que en perdre el seu dret més important (el dret de vot), se li reconeixia a l'acció sense vot una prerrogativa de caràcter patrimonial.

Principalment, són les empreses o societats familiars, les que han tret més partit de les accions sense vot perquè, entre altres motius, gràcies a aquesta classe d'accions aconseguien superar els seus problemes financers sense posar en perill el control de l'empresa. Per contra, la pràctica d'aquestes accions era més aviat escassa en el sector borsari, segons els estudis realitzats per l'*Institut für Recht und Wirtschaft* de Frankfurt.

2.3.3. Dret italià

A Itàlia, les accions sense vot, conegudes més pròpiament com *azioni di risparmio*, van ser introduïdes l'any 1925, en virtut de la reforma del Codi de Comerç.⁸ No obstant això, posteriorment es van eliminar de l'ordenament a través del Projecte Lombardi per les hostilitats que aquestes accions generaven. No va ser fins al 1974, que es van tornar a adoptar amb la seva essència inicial, és a dir, basades en l'estalvi i privades del dret de vot. Aquesta privació no suposava cap problema per a l'accionista sense vot, ja que aquest tenia un privilegi important en el repartiment de beneficis. Actualment, l'emissió d'accions sense vot segueix sent considerable a Itàlia, a diferència de la majoria d'ordenaments jurídics.

2.3.4. Dret francès

L'origen de les accions sense vot a França, el trobem a la Llei de Presupostos de 1957, la qual estava molt lligada als certificats petrolífers. Nou anys més tard, per raons similars a les d'Itàlia, el senat va fer desaparèixer aquesta classe d'accions del seu ordenament jurídic, i més endavant sobre la dècada dels vuitanta, França va decidir que no podia prescindir de les accions sense vot⁹. La decisió va ser motivada per la delicada situació econòmica del moment, i per atendre a les necessitats financeres, van observar que l'òptim era aprovar una llei en la qual es contemplessin aquesta classe d'accions, amb la finalitat de fomentar l'estalvi en les activitats industrials.

8. PORFIRIO CARPIO, L. J., Las acciones sin voto...cit. p. 120.

9. PORFIRIO CARPIO, L. J., Las acciones sin voto...cit. p. 167.

3. L'emissió de les accions sense vot

3.1. Règim jurídic

Les societats gaudeixen de total llibertat per crear les anomenades accions sense vot. Aquest principi de llibertat, no obstant, està afectat per una sèrie de condicions legals, unes de tipus subjectiu i altres de tipus objectiu.

Pel que fa a les condicions subjectives, l'art. 98 TRLSC ens assenyalava que les societats anònimes podran emetre accions sense vot respectant un límit, el qual consisteix a emetre-les per un import nominal no superior a la meitat del capital social desemborsat. De manera que totes les societats anònimes estan facultades per a l'emissió d'aquesta classe d'accions però aquest límit observat, impedeix que una part d'accionistes minoritaris arribin a apoderar-se del control de la societat.¹⁰

Relacionada amb les condicions subjectives, trobem en el dret francès una altra limitació. Aquesta té a veure amb la prohibició als administradors de la societat, d'emetre accions sense vot, per la raó que aquests puguin arribar a acumular més patrimoni. A França no són compatibles el càrrec de direcció i la privació del dret de vot.

El mateix precepte (98 TRLSC) ens porta a conèixer el límit objectiu, el qual radica en què l'import nominal no sigui superior a la meitat del capital social desemborsat. De manera que ens hem de quedar amb "no superior a la meitat del capital social", import que també repercutirà positivament en la societat, perquè contribuirà al fet que es mantingui la seva estructura tradicional. Seguint amb aquest límit, per determinar si les accions sense vot s'han creat dins dels paràmetres legals, es té en compte el valor nominal de totes les accions sense vot en relació a l'import desemborsat de tot el capital social, inclòs el valor nominal representat per les accions sense vot.

Deixant de costat aquestes condicions o limitacions legals, autors com Pivato¹¹, vinculaven la possibilitat d'emetre accions sense vot amb una certa estabilitat empresarial. Tal consell no s'ha seguit a Espanya i en part, s'ha permès d'aquesta manera que empreses que estiguin travessant cicles crítics, puguin evitar l'endeutament captant nous recursos, sense posar en perill el control de la societat.

10. BORJABAD GONZALO, P, *Derecho Mercantil*, Lleida 2009, cit. p. 396.

11. PIVATO G., "I titoli mobiliari i la borsa valori in Itàlia", *Revista delle Società*, 1975, cit. p. 452.

3.2. L'emissió d'accions sense vot

La creació d'aquest tipus d'accions es pot dur a terme en dos moments: el primer, en el qual es faria constar en els Estatuts fundacionals de la societat, o bé, posteriorment en un moment determinat, en el qual tal intenció seria viable a partir d'una modificació estatutària.

Quant al primer dels moments, també assenyalat com a moment fundacional, les accions sense vot hauran d'estar íntegrament subscrietes i desemborsades, almenys una quarta part del valor nominal de cadascuna de les accions sense vot. Aquesta prescripció la trobem en l'art. 79 TRLSC.

Si ens centrem en el següent moment, la societat crearà aquesta classe d'accions a través d'una ampliació de capital, en la qual haurà de tenir present que el valor de cadascuna de les accions sense vot haurà de ser desemborsat un 25%, almenys. L'augment del capital social amb l'emissió d'accions sense vot, haurà de ser acordat per la Junta General, atenent als requisits previstos en l'art. 285 *et seq.* TRLSC per a la modificació dels Estatuts socials.

Posteriorment, l'acord per a la modificació dels Estatuts socials s'adoptarà seguint les pautes prescrites en els arts. 194-201 TRLSC. El primer d'aquests, assenjala que en el cas de les societats anònimes, caldrà en primera convocatòria comptar almenys amb un total del 50% del capital subscrit amb dret de vot, per part dels accionistes presents o representats. Si per contra ens trobem en segona convocatòria, el quòrum exigít es veurà reduït la meitat, és a dir, un 25%. També és possible que els percentatges dels quòrums puguin elevar-se, però això s'haurà de realitzar sempre a través dels Estatuts socials.¹²

3.2.1. El contravalor de la subscripció d'accions sense vot

El contravalor de la subscripció d'accions sense vot està regulat en el Títol VIII, Capítol Segon, Secció primera, art. 295 i ss. del Reial decret Legislatiu 1/2010, de 2 de juliol, pel qual s'aprova el Text Refós de la Llei de Societats de Capital.

El contravalor de l'augment pot consistir en: noves aportacions dineràries o no dineràries al patrimoni social; en la compensació de crèdits contra la societat, i en la transformació de reserves o beneficis que ja figurin en el patrimoni.

Per a l'augment amb càrrec a aportacions dineràries, l'art. 299 TRLSC ens exigeix la totalitat del desemborsament de les accions anteriorment emeses. La norma també permet que es pugui realitzar l'augment si la quantitat pendent de desemborsament no és superior al 3% del capital social.

12. PORFIRIO CARPIO, L. J., Las acciones sin voto...cit. pàg. 289.

A continuació, l'art. 300 de la mateixa Llei, ens assenyala que per a l'augment amb càrrec a aportacions no dineràries, els accionistes hauran d'estar en possessió d'un informe dels administradors en els quals es contemplin les aportacions projectades, les persones que les hagin d'efectuar, el nombre i el valor nominal de les accions que s'hagin de lliurar i les garanties que s'adoptin en virtut de l'aportació.

Quan l'augment consisteixi en la compensació de crèdits, hauran de donar-se els següents requisits, segons marca l'art. 301 TRLSC: que un 25% dels crèdits a compensar siguin líquids, vencibles i exigibles i que el venciment dels restants no sigui superior a cinc anys. D'altra banda, també es demana que els accionistes tinguin una certificació de l'auditor de comptes de la societat, perquè a través d'aquesta quedi acreditada la certesa dels crèdits.

Si el contravalor consisteix en reserves, l'art. 303 preveu que es puguin utilitzar les reserves disponibles, les primes d'emissió i la reserva legal en la part que excedeixi del 10% del capital augmentat.

3.2.2. La representació de les accions sense vot

Les accions sense vot, de la mateixa manera que les ordinàries, podran representar-se a través de dos mitjans: per títols i per anotacions en compte. El primer mitjà, per títols, està regulat en l'art. 113 TRLSC, i d'acord amb aquest, les accions podran ser de dues classes: nominatives o al portador. En el següent precepte, se'ns diu que en particular les accions sense vot, quan siguin representades a través de títols, hauran de fer constar la seva naturalesa en el títol.

Atenent a la representació a partir d'anotacions en compte, regulada en l'art. 118 de la mateixa Llei, hem de tenir en compte que aquest règim segueix les prescripcions de la normativa del Mercat de Valors.

4. L'estatut jurídic de l'accionista sense vot i la seva tutela

4.1. Els drets de l'accionista sense vot

En particular, el titular d'accions sense vot, posseeix un estatut jurídic que consta d'una sèrie de drets, els quals li vénen atorgats en els arts. 99-102 TRLSC.

a) Dret a un dividend preferent

Aquest dividend pot ser fix o variable, modalitat que s'indicarà en els Estatuts socials. Segons pauta l'art.99, si existeixen beneficis

distribuïbles, la societat està obligada a repartir-los¹³. Llavors, d'acord amb el dividend establert, cada accionista tindrà dret a obtenir el que li correspon de la mateixa manera que a l'accionista ordinari. De manera que si hi ha benefici, el dividend pot establir-se d'acord amb les següents característiques: obligatori, mínim, preferent, acumulable i doble. Ens podem trobar que la societat no disposi de beneficis. En aquest cas, el dividend haurà de ser pagat en els cinc exercicis següents i els accionistes (sense vot) tindran assignat el dret de vot fins que siguin rescabats.¹⁴

b) Privilegi en cas de reducció del capital per pèrdues

Seguint l'articulat, l'art. 100, els titulars d'accions sense vot no queden afectats en cas de reducció del capital per pèrdues i tenen dret a obtenir el pagament d'una quota de liquidació abans que es distribueixi qualsevol quantitat a la resta d'accionistes ordinaris. La reducció de capital es podrà dur a terme a partir de tres formes: a partir de la disminució del valor nominal de les accions, la seva amortització o la seva agrupació per bescanviar-les¹⁵. Com s'ha avançat, les accions sense vot no participen en les pèrdues, sempre que aquestes puguin cobrir-se amb l'amortització de les restants accions. El fet que les accions sense vot no surtin perjudicades davant una reducció de capital, no suposa cap discriminació respecte a la resta d'accions, ja que les societats poden emetre accions privilegiades que participin en les pèrdues més tard.

c) Privilegi en la quota de liquidació

Les accions sense vot, d'acord amb l'art. 101, tenen preferència a l'hora del repartiment de la quota de liquidació pel valor desemborsat per la seva corresponent acció.¹⁶

13. RUIZ DE VELASCO, A., *Manual de Derecho Mercantil*, Cometas Madrid, 2007, cit. p. 296.

14. GONZÁLEZ DE LA IGLESIA, A. "Las acciones sin voto, derechos y tutela de los accionistas", 2006, 5/3/2013.

15. Aquestes accions responen als privilegis que incorporen respecte de les ordinàries, en relació als dividends, la quota de liquidació. PORFIRIO CARPIO, L. J., *Las acciones sin voto...*cit. p. 68.

16. Quan finalitza la liquidació, els liquidadors elaboren el balanç final, i també determinen la quota d'actiu social que s'ha de repartir per cada acció. BROSETA PONT, M., *Manual de Derecho Mercantil*, cit. p. 309.

Aquest privilegi neix en el moment en què s'aprova el balanç final de liquidació. De manera que, en cas que es procedeixi a la liquidació de la societat, els accionistes sense vot cobraran abans que la resta. Cal apuntar que aquest privilegi, poques vegades arriba a ser aplicable en la pràctica, ja que abans d'abonar la quota de liquidació als accionistes, s'han de satisfer tots els deutes que hagi contret la societat.

D'altra banda, encara que aquesta classe d'accionistes estigui privada del dret de vot, comparteix juntament amb els accionistes ordinaris el dret d'assistència, encara que limitat. Bé és així, perquè els titulars d'accions sense vot sí que poden estar informats¹⁷ sobre les qüestions socials, però en cap cas poden entrar-hi, ja que no estan en possessió de les facultats de gestió i direcció dels assumptes socials. Una altra limitació que contempla la Llei, és que els accionistes sense vot no podran agrupar-se per designar membres del Consell d'Administració (arts. 102 i 103 TRLSC).

4.2. Les obligacions dels accionistes sense vot

L'accionista sense vot, per la seva condició de soci, té l'obligació d'aportar a la societat la part de capital que hagi quedat pendent de desemborsament. Aquesta obligació és coneguda com a "deute per dividend passius", i per al seu total i efectiu compliment, l'accionista ha d'estar atent a les prescripcions que s'observen respecte a la forma i el termini en els Estatuts socials.¹⁸

Si per contra, l'accionista no satisfà l'import contret sobre la base de l'obligació, en el termini previst, podem afirmar que es troba en mora, tal com preveu l'art. 82 de la mateixa Llei. En aquest cas, la societat està facultada per reclamar a l'accionista el compliment de l'obligació, juntament amb l'abonament de l'interès legal dels diners i els danys i perjudicis que hagi causat la morositat. Posteriorment, una vegada el deutor hagi complert amb l'obligació, podrà reclamar els desemborsaments pendents que no hagin prescrit.

La següent obligació és la que identifiquem amb la de realitzar prestacions accessòries. Aquesta obligació es regula en els arts. 86-89 TRLSC. Aquestes prestacions es poden preveure en els Estatuts de la societat, els quals n'hauran de determinar el contingut, la retribució (si no són gratuïtes), l'obligatorietat o no, i altres clàusules. En el cas que es configuren com a

17. URÍA, R. *Derecho Mercantil*, Marcial Pons 2001, cit. p. 267.

18. URÍA, R. *Derecho Mercantil*, cit. p. 265.

retribuïdes, l'import no haurà de ser superior al de la prestació, i el soci que estigui sotmès a una prestació accessòria, tindrà dret a ser compensat.

Un altre aspecte rellevant quant a aquesta obligació, és que aquestes prestacions poden transmetre's, així ens informa l'art. 88 de la Llei, sempre i quan es compti amb el consentiment i autorització de la societat. D'altra banda, la creació, modificació i extinció anticipada d'aquesta obligació, requereix el consentiment de l'obligat, a més de seguir el règim de la modificació estatutària. Finalment, si per causes involuntàries l'obligat no pogués complir la prestació, no per això perdria la seva condició de soci (89 TRLSC).

4.3. La tutela dels accionistes sense vot

La tutela establerta legalment a favor del titular d'accions sense vot s'instrumenta a través de dues grans vies: en primer lloc, la recuperació del dret de vot en determinats supòsits, i en segon lloc, amb un dret de vot especial.

L'art. 99.3, ens informa que el supòsit que dóna lloc a la recuperació del dret de vot consisteix o bé en l'absència de beneficis distribuïbles, o bé en el fet que tanmateix existint beneficis, aquests siguin insuficients.

Un altre supòsit, mitjançant el qual es recupera el dret de vot, és el típicament en l'art. 100.2 TRLSC. Aquest consisteix, en el fet que quan té lloc una reducció de capital en la qual s'amortitzin tant les accions ordinàries com les privilegiades, entre elles les sense vot, els titulars d'aquestes últimes tindran el dret de vot fins que se'ls restableixi la seva proporció prevista legalment.

Finalment, amb la finalitat de protegir els accionistes sense vot, l'art. 103 estableix, que quan una modificació estatutària pugui perjudicar els drets de les accions sense vot, caldrà que intervingui l'acord de la majoria d'accions afectades.

Aquesta "cessió" del dret de vot en determinats supòsits, es pot exercir en una votació separada dins de la Junta general o bé en una junta especial. Aquesta, permet que davant qualsevol modificació estatutària que pugui lesionar directament o indirectament els drets dels accionistes sense vot, els afectats puguin reunir-se en aquesta junta per tractar i valorar les conseqüències i en definitiva l'impacte de la modificació sobre les accions sense vot.

De manera que amb aquesta Junta especial s'aconsegueix d'alguna manera, crear un tipus d'associació d'accionistes, en aquest cas sense vot, dins de la societat, que vetlla pels drets, els interessos i la tutela dels seus propis accionistes. A Espanya comptem amb l'Associació d'Accionistes Minoritaris d'empreses cotitzades, des del 2005, entre altres.

5. Conclusions

Hem pogut comprovar al llarg del treball que, efectivament, les accions sense vot poden suposar un mitjà de finançament útil per a les empreses familiars. Això és així perquè aquestes accions respecten la propietat, la direcció i a la vegada els valors de l'empresa, ja que no interfereixen en els assumptes socials, i proporcionen el més important, finançament.

D'altra banda, podem destacar que la seva escassa pràctica global ha anat acompanyada al mateix temps d'una escassa regulació, encara que hem d'assenyalar també que països com Itàlia i Alemanya han acceptat generosament a aquesta classe d'acció. Una altra de les particularitats del règim al qual està sotmès el titular d'accions sense vot, radica en la creació d'un òrgan especial, en el qual es reuneixen aquesta classe d'accionistes per separat per valorar i debatre tots els assumptes que els puguin arribar a afectar.

Per finalitzar, concloem que les accions sense vot poden resultar molt útils en la nostra economia amb multitud de petites i mitjanes empreses de caràcter familiar, necessitats de liquiditat, amb restriccions en el sector financer i tenint en compte l'actual context de crisi financera en què ens trobem. L'emissió d'accions sense vot pot suposar una interessant font de recursos propis sense que l'empresa perdi control decisor en el Consell i sense necessitat d'augmentar el risc d'aquestes empreses en la comunitat financera.

Associació Catalana de Comptabilitat i Direcció

Edif. Col·legi d'Economistes de Catalunya
Pl.- Gal·la Plàcida 32, 4ª planta - 08006 Barcelona
Tel. 93 416 16 04 extensió 2019

info@accid.org - www.accid.org - @Associacio ACCID